

Motion till riksdagen 2023/24:2778

av **Maj Karlsson m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2023/24:31 Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende

---

1 Innehållsförteckning

1 Innehållsförteckning	1
2 Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3 Inledning.....	3
4 Mäns våld mot kvinnor.....	4
5 Skyddat boende enligt socialtjänstlagen.....	5
6 Skyddat boende som en insats till barn enligt socialtjänstlagen.....	6
7 Skyddat boende som en insats till barn när samtycke från en av två vårdnadshavare saknas	7
7.1 Möjligheten att bevilja ett barn skyddat boende utan samtycke från en av två vårdnadshavare i en särskild lag	7
7.2 Förutsättningar för att bevilja ett barn skyddat boende utan båda vårdnadshavarnas samtycke.....	7
7.3 Begränsning av umgänge och hemlighållande av vistelseort	8
7.4 Insatsens upphörande.....	8
7.5 Beslut om en insats i form av skyddat boende i relation till avvisning, utvisning, utlämning eller överlämnande	8
7.6 Bestämmelser om muntlig förhandling och nämndemän	9
7.7 Bestämmelser om överklagande	9
8 Krav på skyddade boenden.....	9
8.1 Tillståndsplikt för skyddat boende.....	9
9 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	10
10 Konsekvenser av förslagen.....	11

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en genomgripande könsmaktsanalys av den nya lagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att kvinnor och barn utsatta för mäns våld inte riskerar att blandas med t.ex. avhoppare från kriminella gäng, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att barn i regel placeras med den våldsutsatta mamman i skyddat boende, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att socialnämnden ska få bevilja ett barn en insats i form av ett skyddat boende även med en minderårig vårdnadshavare eller med en vuxen person som inte är vårdnadshavare, utifrån vad som beskrivs i motionen, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag för att säkerställa att den särskilda lagens syfte, dvs. att skydda barnet från den våldsutövande mannen, säkras i utformningen av lagen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att om socialnämnden beviljar en vårdnadshavare skyddat boende enligt socialtjänstlagen, ska även barnet i regel beviljas en sådan insats för placering tillsammans med vårdnadshavaren, trots att det inte finns samtycke från den andre vårdnadshavaren och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att umgängesbegränsning och hemlighållande av vistelseort ska gälla under hela barnets vistelse i det skyddade boendet utan möjlighet att överklagas och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer möjlighet till fortsatt placering vid skyddat boende även när den unge fyllt 18 år, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen avslår proposition 2023/24:31 i den del som avser förslaget om att en insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats inte ska hindra vissa beslut om avvisning, utvisning, utlämning eller överlämnande och att en insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats ska upphöra att gälla när ett avlägsnandebeslut har verkställts.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör ändra den nya lagstiftningen så att kvinnors behov av skydd mot våld och sexuella övergrepp överordnas utlämningslagen och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att muntlig förhandling inte hålls och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att beslut av socialnämnden enligt den särskilda lagen inte ska kunna överklagas av den vårdnadshavare som barnet inte placeras tillsammans med och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen avslår proposition 2023/24:31 i den del som avser förslaget om att det för skyddade boenden som bedrivs yrkesmässigt av ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ ska krävas tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen, vid förslag på införande av tillståndsplikt, bör säkerställa en utformning utifrån kvinnojourers kunskap om vikten av kvinnors anonymitet och det ideella arbetet och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utvärdera hur den nya lagstiftningen påverkar utvecklingen av vinstdrivande respektive icke vinstdrivande aktörer inom skyddade boenden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på ett senarelagd ikraftträdande och med förslag på övergångsbestämmelser under ett års tid efter det att förslagen trätt i kraft för att jourerna ska kunna anpassa sin verksamhet till de nya kraven, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda ett garantisystem för delat ekonomiskt ansvar för skyddat boende utifrån förslaget från SKR och tillkännager detta för regeringen.

3 Inledning

Kvinno- och tjejjourernas arbete bygger på en idéburen grund utan vinstintresse och är en uppskattad tillgång för samhällets gemensamma strävan att motverka våld. Kvaliteten på jourernas stöd lovordas ofta högljutt, och inte minst hörs detta från olika håll i debatt inom politiken. Men det finns en skillnad i de olika politiska förslagen om hur jourernas framtid ska säkras. De idéburna jourerna har en avgörande funktion som röstbärare för kvinnor och barn. Den rösten är och har alltid varit avgörande för jämställdhetsarbetet, detta till skillnad från det ökande antalet privata aktörer, vars plats på ”marknaden” medför risk för att jourrörelsens mångåriga erfarenhet och kunskap utarmas. Ett viktigt bidrag är utbildning och information till beslutsfattare och yrkesgrupper som möter våldsutsatta i sitt arbete. All denna kunskap och erfarenhet och allt detta ideella engagemang riskerar att konkurreras ut till förmån för privata vinstintressen när skyddet av våldsutsatta kvinnor, tjejer och barn konkurrensutsätts.

Arbetet med att uppmärksamma, förebygga och förhindra våld mot kvinnor hade aldrig varit så väl utvecklat och framgångsrikt utan kvinnojourerna och deras gedigna arbete. Kvinnojourerna startade som ett direkt resultat av att kommunerna inte åtog sig ansvaret för att stötta och hjälpa våldsutsatta kvinnor. Otaliga timmar har lagts ned av

ideella krafter som hjälpt till att stötta och vägleda både kvinnor och barn som flytt från våldsamma män. I dag finns ungefär lika många barn som kvinnor på landets skyddade boenden, men de räknas inte in i ersättningen. Det måste synliggöras att det är barn och kvinnor som är på flykt, som även ska garanteras de resurser som behövs.

Förslagen i propositionen utgör en fasad som förefaller ha goda intentioner.

Regeringen vill att skyddet för och stödet till personer som behöver skyddat boende ska stärkas tillsammans med barnrättsperspektivet för barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende. Men propositionen, i nuvarande utformning, riskerar bl.a. att leda till att färre kvinnor kommer att fly från våldsamma män, att barn lämnas ensamma kvar med en våldsam man och att oseriösa privata aktörer ges ökat tillträde att göra vinst på våldsutsatta kvinnor. Därtill har omfattande juridiska ändringar gjorts under processen från utredning till lagförslag, tillsammans med att den färdiga produkten i sig innehåller förslag på ändringar i tolv lagar och en helt ny lag. Det ställer höga krav på konsekvensanalys som i vissa fall under processen borde ha utförts bättre.

Vänsterpartiet föreslår därför bl.a. i motionen hur skyddet och stödet för kvinnor och barn ska stärkas och att barn ska kunna följa med sin mamma till ett skyddat boende utan risk för att barnet blir placerat med den våldsamme mannen eller att mamman inte vågar fly, i rädsla att separeras från sitt barn. Vi menar även att införandet av en tillståndsplikt behöver samstämma med behovet av skyddade boenden och utgå från den kunskap kvinnojourer byggt upp. I och med att skyddsbehovet oftast är akut måste det fortsatt vara möjligt för kvinnor och medföljande barn att initialt söka sig till skyddat boende redan innan ett beslut om insats. Politiken måste se till att kunskapen och erfarenheten hos de ideella kvinnojourerna utnyttjas och utvecklas, genom en välfärd som skyddar våldsutsatta kvinnor och barn med målet att bekämpa mäns våld mot kvinnor.

4 Mäns våld mot kvinnor

Våld mot kvinnor är ett allvarligt samhällsproblem som har förödande och långtgående konsekvenser både för de individer som drabbas och för samhället i stort, i form av mänskligt lidande men även utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv. Mäns våld mot kvinnor kostar samhället väldigt mycket pengar. Det finns inga fredade zoner, våldet finns i alla länder och samhällsskikt och bygger på en ojämn fördelning av makt, både i hemmet och i samhället. Kvinnoförtryck är inte betingat av en viss kultur eller vissa traditioner.

Mäns våld beror i grunden på den ojämlika fördelningen av makt mellan könen i samhället. Denna skeva maktfördelning underlättar för enskilda män att bruka våld mot kvinnor. Arbetet för att stoppa våldet och ge våldsutsatta skydd och stöd måste därför ske utifrån insikten om att våldet har sina rötter i den rådande patriarkala samhällsstrukturen där män är överordnade och kvinnor underordnade. Alla behöver se och ändra samhällsstrukturerna för att kunna lösa problemet med mäns våld mot kvinnor. Att söka särskilda förklaringar som bortser från den manliga maktens inverkan på samhället och de relationer mellan män och kvinnor som existerar i vårt samhälle vore en ödesdiger felprioritering. Våldet som drabbar kvinnor finns runt omkring oss, i vardagen. Vår feministiska förståelse av våldet har till stor del utvecklats ur kvinnojourernas praktiska arbete med kvinnor som utsatts för mäns våld. Den svenska och

internationella forskningen på området understryker våldets strukturella förankring och stöder därmed indirekt kvinnojourernas kunskap. Tillsammans utgör detta en stark grund för en feministisk utgångspunkt i frågan.

Regeringens proposition saknar helt en sådan feministisk förståelse. Analysen och skälen för förslagen har avkönt den verklighet som råder – att kvinnor flyr från våldsamma män. Det är allt annat än en semantisk fråga; snarare riskerar det att få allvarliga konsekvenser för att det som föreslås kommer att leda till att kvinnor inte vågar fly. Själva skyddet och stödet som skyddat boende innebär riskerar också att försämrats. Som exempel skriver Unizon i sitt remissvar att de ”saknar att utkastet inte har gjort en tydligare analys ur ett jämställdhetsperspektiv men framför allt att utkastet i stort saknar en könsmaktsanalys, att beskriva mäns våld mot kvinnor och även det dödliga våldet i termer som ’våld mellan föräldrar’ och ’vuxnas dödliga våld’ är att helt och hållet osynliggöra att den yttersta konsekvensen för att vi lever i ett ojämnställt samhälle är mäns och killars (dödliga) våld mot kvinnor och flickor”. På liknande sätt beskriver Sveriges Kvinnoorganisationer att ”utkastet i stora delar saknar en förståelse för våldets könade natur ... vilket osynliggör så väl förövaren som brottsoffret och får våldet att framstå som okönt och ömsesidigt. Utkastets könsneutrala språk står i stark kontrast med regeringens sjätte jämställdhetspolitiska delmål om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra”.

Mot bakgrund av detta anser Vänsterpartiet att en utredning bör tillsättas för att granska förslagen i propositionen utifrån övriga yrkanden i denna motion och därefter återkomma med nya förslag. En sådan utredning bör genomföra en genomgripande könsmaktsanalys av propositionens förslag.

Vidare bör regeringen genomföra en genomgripande könsmaktsanalys av den nya lagstiftningen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 Skyddat boende enligt socialtjänstlagen

Regeringen föreslår att skyddat boende ska föras in i socialtjänstlagen som en boendeinsats för den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp och att kommunen ska ansvara för att det finns tillgång till skyddade boenden. Förslaget innebär ett systemskifte från att de ideella, fristående kvinnojourerna som tidigare varit en fristad från det offentliga systemet i stället ska bli dess utförare. En sådan stor förändring kräver betydligt närmare utredning. Definitionen som föreslås är dessutom alltför bred, vilket riskerar att leda till att våldsutsatta kvinnor och barn blandas med avhoppare från kriminella gäng. Unizon, som avstyrker förslaget, föreslår en annan definition: ”Med skyddat boende bör avses ett boende inom socialtjänsten som tillfälligt tar emot kvinnor och barn utsatta för mäns våld och individer utsatta för våld i nära relation för vistelse i förening med ett individanpassat stöd och skydd.” Utifrån samma problematisering anser Sveriges Kvinnoorganisationer att skyddat boende för kvinnor och barn som utsatts för mäns våld måste vara en egen insats. Vänsterpartiet delar denna kritik och menar att införandet av skyddat boende i socialtjänstlagen behöver ta detta i beaktande.

Regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att kvinnor och barn utsatta för mäns våld inte riskerar att blandas med t.ex. avhoppare från kriminella gäng. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6 Skyddat boende som en insats till barn enligt socialtjänstlagen

Regeringen bedömer att socialnämnden bör göra en individuell behovsprövning och bevilja medföljande barn en insats i form av skyddat boende. Vänsterpartiet delar bedömningens inriktning, om ambitionen är att stärka skyddet och stödet för barn i skyddat boende. Däremot omgärdas förslaget av stor osäkerhet. Inte minst riskerar det att bygga upp ett ytterligare hinder för kvinnor att söka skydd och fly en våldsam man, om det finns risk att barnet inte kan följa med. Då skulle skyddat boende bli en högröskelverksamhet, vilket Vänsterpartiet motsätter sig. Att bedöma barnets säkerhet och hälsa avskilt från den våldsutsatta mammans säkerhet och hälsa är inte möjligt. Ett erkänt problem är redan att det i en majoritet av vårdnadstvister förekommer uppgifter om våld eller andra övergrepp som i många fall inte vägs in av domstolar vid beslut.¹ Göteborgs universitet (institutionen för socialt arbete) lyfter även aspekten att kommunerna kommer att tveka inför placeringar som kräver större administration. Förslaget ska också ses i en utveckling där de mammor med barn som kommer till kvinnojourerna via socialtjänsten, som tidigare sågs som skyddsärenden och beviljades placering på en kvinnojour, allt oftare ses som boendeärenden och i högre grad hänvisas till egna nätverk, vandrarhem eller hotell.

Inriktningen och utformningen av politiken bör vara att det ska bli lättare att söka skydd och stöd. Det finns i sig ingen motsättning mellan att utföra särskilda utredningar för barn trots att beslutet om placering för barnet är sammankopplat med mamman. Vänsterpartiet anser därför att barn i regel bör placeras på skyddat boende tillsammans med den våldsutsatta mamman och aldrig ska behöva stanna kvar i hemmet tillsammans med en våldsutövande man.

Regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att barn i regel placeras med den våldsutsatta mamman i skyddat boende. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vidare föreslår regeringen att socialnämnden ska få bevilja ett barn en insats i form av skyddat boende om barnet placeras där tillsammans med en vårdnadshavare som är myndig och som också beviljats insatsen. Det innebär dels att ett barn med en minderårig vårdnadshavare inte kan beviljas en insats, dels att barn inte kan beviljas en insats med en vuxen som inte är vårdnadshavare, t.ex. en bonusmamma eller annan omsorgsperson. För Vänsterpartiet framstår det som ett hinder för kvinnor att söka skydd. Vi menar, i likhet med Rädda Barnen, Bris och Barnombudsmannen, att barn ska kunna beviljas en insats på skyddat boende även med en vuxen som inte är vårdnadshavare, eftersom det kan krävas för att ett barn ska få sin rätt till skydd och stöd tillgodosedd. Därtill kan behov av skydd på grund av hot eller våld uppstå även för barn som har en underårig vårdnadshavare.

Regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att socialnämnden ska få bevilja ett barn en insats i form av ett skyddat boende även med en minderårig vårdnadshavare eller med en vuxen person som inte är vårdnadshavare, utifrån vad som beskrivs i motionen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

¹ Jämställdhetsmyndigheten 2022:1 *Uppgifter om våld är inget undantag.*

7 Skyddat boende som en insats till barn när samtycke från en av två vårdnadshavare saknas

7.1 Möjligheten att bevilja ett barn skyddat boende utan samtycke från en av två vårdnadshavare i en särskild lag

Regeringen föreslår att förutsättningarna och förfarandet för att bevilja ett barn skyddat boende tillsammans med en vårdnadshavare när barnet har två vårdnadshavare och den andra vårdnadshavaren inte samtycker till insatsen ska regleras i en särskild lag.

Vänsterpartiet förstår avsikten att reglera skyddat boende separat i stället för enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) men anser att det finns en reell risk att det kommer att göras en annan skyddsbedömning för barnet än för mamman, enligt propositionens nuvarande utformning. För att minska risk för bristande samstämmighet i bedömningar för kvinnor och barn vill Unizon att det införs någon form av reglering för formaliserat samarbete inom socialtjänsten kring skyddssökande mamma och barn, exempelvis att handläggare på relationsvårdsenheterna och barnhandläggare arbetar i team. Vänsterpartiet instämmer i det, och menar därför att den särskilda lagens syfte ska förtydligas utifrån den föresatsen. Lagen ska inte leda till att färre kvinnor kommer att söka stöd och skydd.

Regeringen bör återkomma med förslag för att säkerställa att den särskilda lagens syfte, dvs. att skydda barnet från den våldsutövande mannen, säkras i utformningen av lagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7.2 Förutsättningar för att bevilja ett barn skyddat boende utan båda vårdnadshavarnas samtycke

Regeringen föreslår att om socialnämnden beviljar en vårdnadshavare skyddat boende enligt socialtjänstlagen och det finns en direkt eller indirekt risk för att barnets säkerhet äventyras eller hälsa skadas, ska även barnet få beviljas en sådan insats för placering tillsammans med vårdnadshavaren, trots att det inte finns samtycke från den andra vårdnadshavaren. Vänsterpartiet anser att förslaget innebär stora risker. Som understryks av Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks) är en konkret fara att det leder till bedömningar såsom att om kvinnan är borta från hemmet är risken för våld också borta. Det skulle vara en katastrofal tillämpning som slog sönder kvinnors och barns liv. En grundläggande förändring av förslaget behövs. Att barnet ska ”få” beviljas en insats bör ändras till att barnet ”i regel” ska beviljas en insats för placering tillsammans med vårdnadshavaren, trots att det inte finns samtycke från den andra vårdnadshavaren. Formuleringen ”det finns en risk för barnets säkerhet eller hälsa” medför även oklarheter i tillämpningen och riskerar att leda till att barn blir kvar i hemmet med den våldsutövande mannen, varför det bör tas bort.

Regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att om socialnämnden beviljar en vårdnadshavare skyddat boende enligt socialtjänstlagen, ska även barnet i regel beviljas en sådan insats för placering tillsammans med vårdnadshavaren, trots att det inte finns samtycke från den andra vårdnadshavaren. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7.3 Begränsning av umgänge och hemlighållande av vistelseort

Regeringen framför i propositionen en rad förslag på ändringar vad gäller begränsning av umgänge och hemlighållande av vistelseort. Vänsterpartiet anser, i likhet med Unizon, att beslutet om umgängesbegränsning och hemlighållande av vistelseort ska gälla under hela barnets vistelse i det skyddade boendet utan möjlighet att överklagas. Umgänge är inte förenligt med placering på skyddat boende, med hänsyn till såväl mammans som barnets säkerhet och hälsa samt säkerheten och hälsan för alla som är placerade på samma boende.

Regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att umgängesbegränsning och hemlighållande av vistelseort ska gälla under hela barnets vistelse i det skyddade boendet utan möjlighet att överklaga. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7.4 Insatsens upphörande

Regeringen föreslår att socialnämnden när det inte längre finns skäl för en insats i form av skyddat boende ska besluta att den ska upphöra. Regeringen vill även att insatsen ska upphöra senast när vårdnadshavarens insats i form av skyddat boende upphör eller när barnet fyller 18 år. För Vänsterpartiet är förslaget problematiskt då det leder till att en ung person som fyller 18 år av sig självt inte har behov av fortsatt placering i skyddat boende. Snarare anser vi att det bör finnas möjlighet till placering även efter det att den unge fyllt 18 år.

Regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer möjlighet till fortsatt placering vid skyddat boende även när den unge fyllt 18 år. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7.5 Beslut om en insats i form av skyddat boende i relation till avvisning, utvisning, utlämning eller överlämnande

Regeringen föreslår att beslut om en insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats inte ska hindra vissa beslut om avvisning, utvisning, utlämning eller överlämnande. Regeringen vill även att en insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats ska upphöra att gälla när ett avlägsnandebeslut har verkställts.

Kvinnor som lever gömda i Sverige utan uppehållstillstånd är en grupp som är extra utsatt för våld. En kvinna som helt saknar rättigheter i samhället riskerar att bli utsatt för sexuella övergrepp och misshandel av män som utnyttjar hennes situation. Risken att utvisas kan göra att kvinnan undviker att söka hjälp från hälso- och sjukvården. Enligt en rad internationella konventioner som Sverige anslutit sig till är det samhällets ansvar att ge alla våldsutsatta kvinnor rätt till stöd och skydd. Sveriges Kvinnoorganisationer, som avstyrker förslaget, framhåller även att könsbaserad förföljelse utgör en grund för asyl. Vänsterpartiet vänder sig därför kraftfullt mot regeringens förslag.

Riksdagen bör avslå proposition 2023/24:31 i den del som avser förslaget om att en insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats inte ska hindra vissa beslut om avvisning, utvisning, utlämning eller överlämnande och att en insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats ska upphöra att gälla när ett avlägsnandebeslut har verkställts. Detta bör riksdagen besluta.

Regeringen bör skyndsamt ändra den nya lagstiftningen så att kvinnors behov av skydd mot våld och sexuella övergrepp överordnas utlänningslagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7.6 Bestämmelser om muntlig förhandling och nämndemän

Regeringen föreslår att nämndemän ska ingå i rätten vid handläggning i kammarrätt av mål enligt den nya lagen, dock inte i mål om omedelbar insats i form av skyddat boende. Regeringen bedömer även att förvaltningsprocesslagens bestämmelser om muntlig förhandling bör gälla i mål enligt den nya lagen. Vänsterpartiet anser att det finns risker med att våldsutsatta mammor ska tvingas genomföra muntliga förhandlingar med risk för de utsattas säkerhet och hälsa, och anser att det bör finnas möjlighet till undantag från muntlig förhandling. Vi instämmer även med Unizons beskrivning av att alla extra kontaktytor kan bidra till att skyddet kring den våldsutsatta kvinnan och barnet brister, vilket kan innebära hot mot liv, säkerhet och hälsa.

Regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att muntlig förhandling inte hålls. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7.7 Bestämmelser om överklagande

Regeringen föreslår att socialnämndens beslut om att en insats i form av skyddat boende ska fortsätta och beslut om att en sådan insats ska upphöra ska kunna överklagas, liksom socialnämndens beslut om hemlighållande av vistelseort och umgängesbegränsning. Andra beslut av nämnden enligt den nya lagen ska inte kunna överklagas. Rättens beslut om förlängd tid för socialnämnden att ansöka om skyddat boende ska inte få överklagas.

Vänsterpartiet är kritiskt mot förslaget. Redan i dag sätter våldsutövande pappor i system att ansöka om umgänge eller kräva verkställighet av beslut om umgänge. Det saknas begränsningar som kan ge mamman och barnet andrum. Regeringen föreslår redan att socialnämndens beslut om en omedelbar insats inte bör vara överklagbara; det bör även gälla för beslut av socialnämnden enligt den särskilda lagen i sin helhet. Det är i sammanhanget viktigt att påpeka skillnaden mellan insatsen skyddat boende mot exempelvis övriga vårdnadsfrågor eller LVU vad gäller rätt till överklagan.

Regeringen bör återkomma med förslag som säkerställer att beslut av socialnämnden enligt den särskilda lagen inte ska kunna överklagas av den vårdnadshavare som barnet inte placeras tillsammans med. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8 Krav på skyddade boenden

8.1 Tillståndsplikt för skyddat boende

Regeringen föreslår att det för skyddade boenden som bedrivs yrkesmässigt av ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ ska krävas tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg samt att kommuner och regioner som bedriver skyddade boenden ska anmäla denna verksamhet till Inspektionen för vård och

omsorg. Vänsterpartiet har stora invändningar mot förslaget och anser att frågan behöver utredas vidare. Införandet av en tillståndsplikt innebär en stor förändring för de verksamheter, inte minst kvinnojourer, som bedrivit skyddade boenden under en lång tid. Så som Roks beskriver finns det påtagliga risker för hur den ideella feministiska kvinnojoursrörelsen, med uppdraget att verka för kvinnor, ska verka inom ramarna för socialtjänsten. Förslaget riskerar att leda till att vissa kvinnojourer tvingas lägga ned sin verksamhet till förmån för privata bolag som vill ta ut vinst på kvinnors utsatthet, ifall skyddat boende formaliseras i den rådande struktur som tillåter vinster i välfärden.

Regeringen menar att tillståndsplikten inte kommer att påverka kvinnojourernas självständighet eftersom det står dem fritt att själva bestämma om och när de utför socialtjänstinsatser. Vänsterpartiet delar Sveriges Kvinnoorganisationers syn att resonemanget visar på en stor okunskap i och med att de flesta kvinnojourer inte har råd att välja bort den ersättning de får av kommunerna för att erbjuda skyddade boenden, vilket kan vara deras enda säkra intäktskälla och gör att organisationen kan finnas kvar och även bedriva annan verksamhet. Om en tillståndsplikt över huvud taget ska införas behöver den samstämma med behovet av skyddade boenden och utgå från den kunskap och modell som kvinnojourer byggt upp.

Riksdagen bör avslå proposition 2023/24:31 i den del som avser förslaget om att det för skyddade boenden som bedrivs yrkesmässigt av ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ ska krävas tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg. Detta bör riksdagen besluta.

Regeringen bör, vid förslag på införande av tillståndsplikt, säkerställa en utformning utifrån kvinnojoursrörelsens kunskap om vikten av kvinnors anonymitet och det ideella arbetet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vidare bör regeringen utvärdera hur den nya lagstiftningen påverkar utvecklingen av vinstdrivande respektive icke vinstdrivande aktörer inom skyddade boenden. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

9 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringen föreslår att ändringarna ska träda i kraft den 1 april 2024. Det framstår för Vänsterpartiet som ogenomförbart med ett så pass nära förestående ikraftträdande. Att exempelvis få kvalitetskrav och kriterier för tillståndsplikt på plats och integrerade kräver ett stort omställningsarbete då det handlar om ett stort antal förändringar som kräver utveckling av nya arbetssätt och rutiner. Flera remissinstanser framför även att ikraftträdandet bör skjutas fram med hänvisning till behovet av tillräcklig förberedelse-tid för kommunerna. Dessutom menar bl.a. Roks att övergångsbestämmelserna för verksamheter som bedriver skyddat boende bör förlängas till ett års tid. Vänsterpartiet instämmer i dessa remissinstansers invändningar. Kombinationen att dels införa systemförändringar för kvinnojourer och skyddat boende, dels genomföra förändringarna inom en kort tidsram, omgärdas av stor osäkerhet med risk för förödande konsekvenser.

Regeringen bör återkomma med förslag på ett senarelagd ikraftträdande och med förslag på övergångsbestämmelser under ett års tid efter det att förslagen trätt i kraft för att jourerna ska kunna anpassa sin verksamhet till de nya kraven. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

10 Konsekvenser av förslagen

Regeringen bedömer att förslagen leder till ökade kostnader för kommunerna, regionerna och staten. Den kommunala finansieringsprincipen ska tillämpas för de kostnader som följer av nya skyldigheter och ambitionshöjningar. Den inskränkning av den kommunala självstyrelsen som de nya skyldigheterna och ambitionshöjningarna innebär får anses vara nödvändig mot bakgrund av förslagets syften. Förslagen förväntas ha positiva konsekvenser för bl.a. barns rättigheter, det brottsförebyggande arbetet, jämställdheten, skyddsbehövande personer och samhällsekonomin.

Föreningen Sveriges Socialchefer (FSS), Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och flertalet kommuner anser att de ekonomiska konsekvenserna för kommunerna har underskattats. SKR vidhåller också att statens ersättning till kommunerna bör täcka ytterligare typer av kostnader och uppskattar att hela reformkostnaden för kommuner och regioner är avsevärt högre än i utkastets bedömning. Regeringen har aviserat 321 miljoner kronor i generella statsbidrag, trots att regeringen samtidigt beräknat kostnaden för placeringarna till 607 miljoner kronor. Därtill har SKR, i oro för kommuners ekonomiska situation, inkommit med en skrivelse (SKR2023/01696) till socialutskottet. I skrivelsen gör SKR bedömningen att de totala kostnaderna uppgår till 2,4 miljarder kronor.

För att lösa frågan om finansiering föreslår SKR att ett garantisystem införs där staten står för kommunernas överskjutande kostnader för placeringar på skyddat boende. En sådan lösning skulle ge kommunerna/socialnämnderna rimliga budgetförutsättningar att ta ansvar för målgruppen. Vänsterpartiet anser att staten inte kan lägga över kostnaden för reformen på kommunerna som redan i dag står inför stora underskott. Otillräckliga resurser kommer att drabba dem som är i behov av skydd och stöd hårt. Det finns därför all anledning att regeringen bereder förslaget från SKR om hur finansieringen ska gå till.

Regeringen bör utreda ett garantisystem för delat ekonomiskt ansvar för skyddat boende utifrån förslaget från SKR. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Maj Karlsson (V)

Nadja Awad (V)

Daniel Riazat (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)

Malcolm Momodou Jallow (V)

Karin Rågsjö (V)